

NOTĂ DE POZIȚIE

150 de milioane de euro pentru agricultura Moldovei. O șansă reală pentru fermieri sau o oportunitate ratată?

Mișcarea Construiam ÎnCREDeRe susține atragerea banilor europeni pentru dezvoltarea agriculturii și consideră că proiectul „Livada Moldovei II” poate fi o șansă importantă pentru fermieri, pentru afacerile din sate și pentru modernizarea sectorului agroalimentar.

Dar după votarea proiectului în Parlament, întrebarea nu mai este dacă Republica Moldova va lua acest împrumut. Întrebarea este mult mai simplă și mai importantă pentru oameni: cine va ajunge, în realitate, la acești bani și ce se va schimba în sate și în gospodăriile agricole datorită lor?

Vorbim despre 150 de milioane de euro pe care Republica Moldova îi împrumută și îi va rambursa. De aceea, acești bani trebuie să lucreze pentru economie, pentru fermieri și pentru comunitățile rurale, nu doar să fie debursați și raportați ca fiind „valorificați”.

Experiența primului proiect „Livada Moldovei” ne obligă să fim atenți. Curtea de Conturi a constatat că proiectul a avut rezultate, dar a identificat și probleme legate de planificare, monitorizare, administrare și utilizarea resurselor. Aceste lecții nu trebuie uitate odată cu lansarea unei noi finanțări, ci trebuie folosite pentru a construi un mecanism mai corect și mai transparent.

Principala noastră grijă este ca fermierii mici, fermele de familie, tinerii care vor să înceapă o afacere, micii procesatori și întreprinderile nou-create să nu rămână din nou doar „eligibili pe hârtie”.

În primul proiect, accesul la finanțare presupunea cofinanțare importantă, garanții, trecerea prin filtre bancare și, în multe cazuri, ajutor specializat pentru pregătirea dosarului. Pentru o companie deja bine capitalizată, cu active și istoric bancar, aceste condiții pot fi mult mai ușor de îndeplinit. Pentru un fermier aflat la început sau pentru o afacere mică dintr-un sat, ele pot deveni o barieră serioasă.

Noi nu spunem că întreprinderile mari nu trebuie finanțate. Moldova are nevoie și de companii puternice, care să exporte și să creeze valoare. Dar dacă vrem să ridicăm economia, trebuie să-i ajutăm și pe cei mici să crească, să se modernizeze și să ajungă, la rândul lor, competitivi.

Altfel riscăm să folosim un împrumut public pentru a consolida predominant afacerile care deja au acces la capital, în loc să folosim această oportunitate pentru a lărgi baza antreprenorială a agriculturii moldovenești.

O altă grijă este modul în care vor fi stabilite regulile de acces la finanțare. În primul proiect, o parte importantă a regulilor a fost stabilită prin Side Letter și Manualul operațional. Pentru „Livada Moldovei II” trebuie să evităm situația în care cele mai importante criterii - cine poate beneficia, cât poate primi, ce cofinanțare trebuie să aibă, ce condiții pot duce la excludere - să fie stabilite sau modificate în spatele unor proceduri administrative greu de urmărit de public.

De aceea, cerem ca proiectul Manualului operațional să fie făcut public înainte de aprobare și să fie discutat cu fermierii, organizațiile profesionale, mediul de afaceri și societatea civilă. Regulile trebuie cunoscute înainte ca banii să înceapă să fie distribuiți.

În același timp, considerăm firesc ca odată cu Manualul să fie publicat și Contractul de finanțare cu BEI, împreună cu anexele relevante pentru implementare. Nu susținem că aceste documente ascund probleme. Spunem doar că, atunci când statul împrumută 150 de milioane de euro în numele cetățenilor, oamenii au dreptul să cunoască regulile după care acești bani vor fi folosiți.

Mai cerem ca accesul prin bănci și alți intermediari financiari să fie unul cu adevărat competitiv. Experiența primului proiect a arătat că, deși existau mai multe instituții financiare participante, o parte importantă a finanțării era concentrată la câteva dintre ele. Pentru fermier contează nu doar că BEI oferă bani în condiții avantajoase, ci ce dobândă va plăti el, ce comisioane îi vor fi cerute și ce garanții va trebui să ofere.

Succesul proiectului nu trebuie măsurat doar prin câți bani au fost cheltuiți. Trebuie să știm câte ferme mici au crescut, câte afaceri noi au apărut, câți tineri au reușit să înceapă o activitate în agricultură, câte locuri de muncă au fost create în sate și câți producători moldoveni au ajuns mai competitivi pe piața europeană.

De aceea, Mișcarea Construim ÎnCREDeRe solicită Guvernului, Ministerului Agriculturii și Ministerului Finanțelor să prezinte public, înainte de lansarea deplină a proiectului, regulile de acces la finanțare, mecanismele prin care vor fi protejați fermierii mici și afacerile noi, modul de selectare a intermediarilor financiari, situația implementării recomandărilor Curții de Conturi după „Livada Moldovei I” și sistemul prin care va fi urmărit impactul real al banilor în economie.

Nu vrem ca „Livada Moldovei II” să fie blocat. Vrem ca el să fie bine făcut.

150 de milioane de euro pot schimba agricultura Moldovei. Dar numai dacă această finanțare îi ajută nu doar pe cei care sunt deja puternici, ci și pe cei care au nevoie de o șansă reală ca să crească.

14 august 2026